

Theodorus van Thuynen Leeuwarden 31 maart 1679. Overleden te Dokkum 6 september 1742. Zoon van Watse van Thuynen, "chirurgus-Generaal van alle troepen staande op de Friese repartitie" en lijfarts van de Prins van Oranje te Leeuwarden en Uilkjen Riedsma. Student theologie Franeker 1695 (o.a. bij C. Vitringa en H.A. Roël), Leiden 1701, Franeker 1703; dr. Theologie Franeker 1703. Gereformeerd predikant Drinrijp 1705. Dokkum 1709-1742. Hij huwde te Leeuwarden in 1713 met Aaltje Ydema (overl. 27 juni 1743), dochter van Edo Alma van Ydema, oudschepen van Leeuwarden, en Sytske Reddingius.

Van Th. van Thuynen was afkomstig uit een voorname Leeuwarder familie. Hij had een scherp verstand en studeerde met grote ijver. In 1701 verdedigde hij onder Camp. Vitringa een dissertatio, waarin hij beschouwingen van de beroemde Engelse John Marsham (1602-1685) bestreed over de zeventig weken in Dan. In 1703 promoveerde hij op een dissertatie over de aard en de natuur van het Sinaitische verbond. Als beloning voor deze buitengewone prestatie -hij was toen nog maar 24 jaar- ontving hij van de Staten van Friesland een bedrag van 500 gulden.

Als predikant was Van Thuynen "machtig in de Heilige Schriften en wonderlijk vaardig in het opstellen van zijne leerredenen en een bekwaam en ervaren disputant". In het 1722 verschenen "Korte uitlegginge van het gereformeerde geloof" verzette Van Thuynen zich tegen toenemende verbastering van het geloof de "fijnen" de aanhangers van de nadere reformatie. Deze lieden, zo zegt hij, zien het geloof niet als een vast vertrouwen maar als een "toevlucht zoeken", een trachten naar de wedergeboorte. Zij maken in hun hoogmoed onderscheid tussen de kerk met onwedergeborenen en de kleine kring van wedergeborenen. In de classis Leeuwarden was daarom twist ontstaan over de doopvragen. Men kon niet meer beamen dat de kinderen "in Christo geheiligd zijn", maar "dat zij in Christo geheiligd kunnen worden". Daarmee werd volgens de schrijver de doop op losse schroeven gezet. Hier en daar ontstonden conventikels, ook in Dokkum. Van Thuynen wil nu deze "fijnen" aan de hand van Calvijn, Ursinus en de Heidelberger Catechismus bewijzen dat zij het gereformeerde geloof verbasteren. Hun vroomheid is in feite "een wederkeringe tot het Pausdom". "Wat dunkt u Lezer, zijn dit geen schone Gereformeerde? Ja recht Fyne Gereformeerde, die dus fyntjes het Concilie van Trente ondertekenen ..." Wij moeten ernst maken met de rechtvaardiging van de goddeloze alleen uit genade. Daarbij weet ook Van Thuynen van een voortgang in het geloofsleven, van trappen in het geloof, maar geen trappen tot het geloof. En van verkiezing kan men eerst spreken van het geloof uit.

Het boekje sloeg in als een bom; het beleefde vijf drukken. De Groningse hoogl. Antonius Driessen nam terstond de handschoen op.

Antonius Driessen wordt op 14 maart 1684 gedoopt in Sittard. Na het doorlopen van de illustere school in 's-Hertogenbosch studeert hij theologie aan de academies van Franeker en Leiden. In 1704 wordt hij bevestigd tot predikant in de gemeente Eijsden. In 1709 verwisselt hij deze gemeente met Maastricht.

Driessen staat van 1711 tot 1717 in Utrecht. In 1717 wordt hij benoemd tot hoogleraar en academiepredikant in Groningen, waar hij ruim dertig jaar werkzaam is. Driessen overlijdt op 11 november 1748, en wordt begraven in de Groningse academiekerk.

Brief van Theodorus van Thuynten, S.S. Th. Doctor en Predikant te Dockum aan den HEERE betreffende de aanmerkingen, welke Antonius Driessen Professor der H. Godtgeleertheit te Groningen: Tegen deszelfs onlangs uitgekome Korte Verklaringe van het GEREFORMEERD GELOOF, heeft Uitgegeven. Te AMSTERDAM By RUDOLPH BROUWER, Boekverkooper in de Lucie.Steeg.

MDCCXLV

Mijnheer,

Gisteren de 10e september uit de Amsterdamsche en Leidtsche Couranten ziende, dat te Utrecht bij van Poolsum gedrukt was, Saulus bekeert, en in den derden Hemel opgetrokken, naast enige aanmerkingen over de onlangs uitgekomen korte uitlegging van het Gereformeerde Geloof, door Th. Van Thuynten, etc. opgesteld door Antonius Driessen, Doctor en Professor der H. Theologie te Groningen; was ik inwendig verheugd; hopende gelegenheid te zullen hebben, van alles in liefde en tot stichting nader te kunnen aanwijzen, wat tot overtuiging van de waarheid en wegneming van alle tegenwerpingen konden strekken: te meer omdat ik mij verbeelde, dat deze heer, die tegen mij uitkwam, als een Professor zijnde in de Godgeleerdheid, rechtschapen voet bij stuk zou zetten, en als een verstandig en bescheiden leraar voortbrengen dingen, die wezenlijk waren, en waarlijk opmerkingen verdienden.

Maar zo ik ooit in mijn verwachting ben bedrogen geweest, is het heden geschied. Ik ontving vanmiddag gemelde werk, of werkje, en vond er niet anders in als omtrent vier bladen, welke schijnbaar, zo ik denk, mij zullen betreffen: ik zeg schijnbaar, omdat de man, na ik uit het titelblad, en de voorreden bemerk, mij beoogt, en evenwel niet mij, maar als een dolleman zichzelf, of zijn eigen hersenschimmen, bestrijdt en bevecht.

Hij schrijft, dat ik leer, dat een mens vertrouwen moet dat Jezus zijn Zaligmaker is, eer hij noch geraakt is tot kennis van zijn ellende, tot verlegenheid, tot een honger en dorst na Jezus gerechtigheid, tot een begeerte om in Hem gevonden te worden; eer hij zich noch tot Jezus gewend heeft, of zijn toevlucht noch tot Hem heeft genomen.

Wat dunkt u mijnheer, zou het deze man, die mij zulk een stelling durft toedichten, ook in de bol schorten? Of zou hij waarlijk zo onnozel en eenvoudig zijn, dat hij gemeend heeft; dat ik zulke dingen leerde? Of moet men het opvatten als een blijk van dezelfde schaamteloze boosaardigheid? Want ik weet waarlijk niet, wat ik er van maken zal.

U eerwaarde. zal zich lichtelijk te binnen brengen, dat ik in mijn uitgegeven traktaat niet eenmaal, maar wel tienmaal recht het tegendeel leer, zie maar bijvoorbeeld pag. 105. Ja dat ik er zelfs heb ingevoegd een heel hoofdstuk, te weten het eerste van het 2de deel, u vindt het pag. 50 tot 57. Welk alleen strekt om aan te wijzen, dat God een mens nooit gaat brengen tot dat geloof of tot dat

vertrouwen dat Jezus zijn Zaligmaker is, en dat hij in Hem, uit loutere genade, vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid heeft.

Tenzij hij hem vooraf I gebracht heeft tot kennis van zijn ellende; hem aan zichzelf ontdekt heeft; en doen zien dat hij zondig, doemwaardig, rampzalig; en ook machteloos is om zichzelf te redden.

Tenzij hij hem ook II vooraf gebracht heeft tot angst, vreze, schrik en benauwdheid over zijn staat; hem over zijn zonden ongerust, bekommert en verlegen gemaakt heeft; en doen zuchten en uitroepen: ach! Ik ellendig mens, wat zal ik doen om zalig te worden?

En tenzij hij hem daar en boven ook vooraf nog III het Evangelie heeft doen horen; hem op het zelfde heeft doen acht geven, hem ontstoken heeft in een lust en begeerte, een vlijt, een ijver, en naarstigheid om de inhoud van dezelfde te verstaan; en gemaakt dat hij zich niet alleen tot Jezus wendt, en met zachtmoedigheid ontvangt dat Woord, dat hem kan wijs maken tot zaligheid: maar dat hij om rust te vinden voor zijn ziel, zelfs hongert en dorst na die gerechtigheid, welke daar in wordt voorgesteld, met een begeerte om in Christus gevonden te worden door het geloof.

Maar als dit geschied is, en een mens hiertoe is geraakt, zo leer ik, gelijk u eerwaarde weet, en gelijk alle rechtschappen theologanten doen, dat God alsdan zulk een mens ook verder door zijnen Geest zodanig verlicht in het verstand, dat hij een recht begrip van den inhoud des Evangelies krijgt, en dat bij hem van de waarheid van dezelve doende overtuigt worden in zijn consciëntie, alzo ten laatste neigt en brengt tot dat geloof, dat Jezus zijn Zaligmaker zij; en tot dat vertrouwen, dat niet alleen anderen, maar ook hem, vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus wil.

Daar ik deze dingen zo klaar, zo duidelijk, en zo omstandig geschreven heb, ja zelfs een bijzonder hoofdstuk van het zelve gemaakt, is het niet, mijnheer, de uiterste onbeschaamdheid of een spoorloze boosaardigheid? Wat onkunde of onachtzaamheid kan men het bijna niet noemen, dat deze Antonius Driessen zich niet ontziet in een publiek geschrift te zeggen, dat ik drijf.

Dat de gerechtigheid van Jezus, de vergeving van zonden, de zaligheid de zondaar geschonken zij, en dat men dat vastelijk moet vertrouwen, eer men honger en dorst na Jezus gerechtigheid, eer men de toevlucht tot hem genomen heeft. Pag. 55 lin. 9 van onder.

Dat ik leer, dat het eerste dat de Geest in het hart van de uitverkorenen werkt zijn val, niet dat gezicht van zijn ellende, verlegenheid, schaamte, en droefheid die na God is over dezelve niet die honger en dorst na Christus gerechtigheid, de toevluchtneming na hem; maar die overtuiging dat Jezus zijn Zaligmaker zij; dat hem de gerechtigheid en zaligheid geschonken is. Pag. 52 lin. 3 van onder.

Dat ik wil, dat men vertrouwen moet dat Jezus onze Zaligmaker geworden is eer men nog na zijn gerechtigheid honger en dorstig is geworden, na Jezus de toevlucht heb genomen. Zie op de laatste pag. van de voorreden.

Is het niet onbedenklijk, mijnheer, dat men zulke stellingen mij te laste durft leggen? Zou de man wel nuchter geweest zijn toen hij deze aanmerking opstelde? Zijn dit aanmerkingen over mijn geschrift? Is zulke stellingen te weerleggen, mij te weerleggen? Of is het als de gekken, tegen zijn eigen schaduw te vechten? Want hoor eens waar deze goede man opdringt, en wat hij gaat weerleggen.

Dat vertrouwen, namelijk, dat Jezus mijn Zaligmaker is, en dat ik in hem verkregen heb uit louter genade, vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid, en zaligheid, dat vertrouwen, zei hij, is niet de eerste daad van het geloof, maar van dezelfde hoogste trap. Het veronderstelt dat die zo spreekt reeds de toevlucht tot Jezus heb genomen, na zijn gerechtigheid hongerig en dorstig is geweest. Pag. 51 lin. 13 van onder.

Oordeel, zegt hij, of men zo de eerste daad van het geloof in zulk vertrouwen zet, alvorens honger en dorst, aangrijpen, aannemen, of toevlucht nemen naar Jezus, de weg van God niet omkeert. Pag. 52 lin. 13 van onder.

En waar toe dan, vraagt hij, die honger en dorst, achteraan? Waarom is hij begerig, hongerig, en dorstig naar hetgeen hij reeds verkregen heeft? Waarom zal hij de toevlucht nemen naar de plaats daar hij reeds is? Aangrijpen hetgeen hij reeds heeft? Pag. 56 lin. 15.

Des u dan ziet, zei hij, dat dit vertrouwen niet gaat voor die begeerte, voor dien honger en dorst, maar die wezenlijk veronderstelt, Pag. 53 lin. 15.

Ik wil wel niet ontkennen, zegt hij, dat het mogelijk is, dat het werk Gods straks met zulk een klaarheid in de zielen doorbreekt, dat dit vertrouwen, die overtuiging dat ons heil beschikt bewezen is, al straks plaats grijpen. Maar dit ontken ik geheel, dat die overtuiging zou kunnen zijn zonder die toevluchtneming, die honger, die dorst, die voorheen beschreven zielsgestalte en werkzaamheden. Pag. 53 lin. 13 van onder.

Dit aan te wijzen, dat deze dingen gaan moeten voor dat vertrouwen dat Jezus onze Zaligmaker is, dat is het al, wat die professor tegen mij voortbrengt, even als of ik dat niet erkende; en dat zelfs niet viermaal, ja tienmaal zo krachtig had aangedrongen, als deze onze professor hier doet. Wat is dit dan een schone weerlegging van mijn boek? Is dit niet kinderlijk, met zo weinig aandacht een schrift te lezen dat men weerleggen zal? Ja uitlachen waardig dat hij aanmerkingen maakt over dingen, die hij meent in mijn boek gelezen te hebben, maar de allereenvoudigste zien kan, dat er in gene dele in gevonden worden. Is de man bij zijn zinnen, en is het met voorbedachten rade geschied, zo bedenk eens, mijnheer, waar toe de nijd en boosheid een mens vervoeren kan, en verwonder u daar over, dat ze machtig is om zelfs een professor in de Godgeleerdheid daartoe te brengen, dat hij zich niet ontziet stellingen aan iemand op te dringen, die in genen dele bij hem gevonden worden, maar welke hij in zijn hart verfoeit.

En daarom u eerwaarde zal lichtelijk zien met hoe weinig recht en reden, op wat grond en uit wat beginsel hij mij in zijn voorreden zo vreeslijk uitmaakt; ja mij graag enige smaad of smet zou aanbrengen. Hoewel ik zeer gerust ben dat dit mij weinig krenken zal; en geen verstandig mens, die mijn boek gelezen heeft, die voorreden voor iets anders houden zal, als een paskwil of vuil lasterschrift, ik acht ze uit dien hoofde ook niet het minste antwoord waardig.

Deze schrandere professor, welke mogelijk met de slaap in de ogen alleen hier en daar wat in mijn boekje zal gelezen hebben, maar niet weet waar het einde vast is, houdt het zich evenwel een eer, onder die fijnen gerekend te worden, welke ik heb trachten af te brengen van gevoelens die met de ware Gereformeerde leer niet kunnen bestaan. Dat is mooi! En onderwijl barst hij bijna van spijt, dat ik ze met die naam genoemd heb. Nu zou hij het graag willen overbrengen op al die zo heten, of wel in de wandeling somtijds dus genoemd worden. Maar nee mijnheer, dat zal hem nooit lukken. Ik spreek niet van alle, dat heb ik in mijn boekje meer dan eens betuigd. Maar ik spreek alleen van

zulken, die zich valselijk en ten onrechte die naam aanmatigen, van zulken, die onder die schone naam, onzuivere en vuile gevoelens in haar boezem voeden. Ik ken zeer velen onder hen die, welke ik oprechte en ware christenen acht. Zulken zijn mij lief en dierbaar. Maar dat er onder lopen lieden, welke die naam onwaardig zijn, dat is het, dat ik niet verdragen kan. Weet hij niet dat vele christenen heten, die het niet zijn. Mag ik die evenwel, volgens de gewone manier van spreken, christenen noemen, en haar onder die naam dwalingen voorstellen, zonder dat een waar christen zich daar aan ergeren zal. Wel waarom zou ik ook onder de naam van fijnen, niet mogen vermanen en berispen zulke mensen, aan welke men doorgaans tegenwoordig deze naam geeft, schoon ze het ook niet zijn, zonder dat een waar gelovige, al is het dat men hem ook somtijds zo noemt, zich daar aan stoot of ergeren zal. Heb ik ooit meer gezegd als sommigen onder die? Of zijn ze allen tezamen die maar eens zo genoemd worden, of deze naam zal krijgen, zo rein en zuiver van alle wangevoelens, dat ze buiten het bereik van de bestraffing zijn? Zekerlijk alzo weinig als die, welke de naam van christenen dragen. En wie stoot zich daar aan dat men ziet, dat er onder de christenen zulke en zulke zijn, dat er zelfs vele goddelozen onder zijn, schoon men ook een christen heette, en met die naam genoemd word. Ijdele zorg en genomen ergernis!

Maar ik geloof, dat de heer Driessen bang is, dat zijn leer met de tijd ook verdacht zal worden. Het schijnt uit dit eigen boek, dat hij niet vreemd is van dat gevoelen, dat er behalve de hemel ook nog een ander of tweede plaats is, het paradijs genaamd, dat de zielen van de gelovigen eerst daar in worden ontvangen, en wezen zullen tot de jongsten dag, maar dat ze als dan uit het paradijs zullen worden overgebracht in de hemel, en eerder niet. Zie maar pag. 30 en vervolgens. Zulke dingen durft men wel niet recht uit zeggen, maar men gruwet er zo voor af wat van, eer men ze volkomen uit. Kan hij dit tamelijk slijten en aan de man krijgen, wie weet of er dan ook van gelijken niet haast wederom een tweede plaats, bij de hel gevonden werd, het vagevuur, of iets dergelijks, maar hola! Dit dwaalt te ver af.

Altoos, dat deze professor voor diegene is, welke ik bestraf, en mij daar omtrent ongelijk geeft, zal u eerwaarde uit verscheidene plaatsen van zijn geschrift kunnen afnemen. Doe mij een plezier, mijnheer, en lees het eens, of hij ook ergens een bondige reden tegen mij inbrengt; en of hij niet enkel in de lucht schermt, tegen dingen die ik niet stel. Zijn aandacht is zo klein, en zijn onoplettendheid zo groot geweest, dat het bedenkelijk is. Twee drie maal vind ik dat gij veronderstelt, dat ik de honger en dorst na Christus Jezus, het toevlucht nemen tot Hem, aanmerkt als een gevolg van dat vertrouwen, dat Jezus mijn Zaligmaker is, en dat ik in Hem vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid heb. Zij bijvoorbeeld pag. 52 lin. 10 van onder, en lin. 13 van boven, ook lin. 11. Van boven pag. 56. En nochtans zal ik duizend gulden verbeurd hebben aan de armen, zo hij het eenmaal in mijn boek kan aanwijzen, of bij wettig gevolg zelfs daar uit trekken. Hoe kan men zulke mensen ordentelijk antwoorden?

Wil die heer mij weerleggen, of tegen mij schrijven, laat hij toch eerst dan mijn boekje eens met aandacht lezen. Het is zo duister nog hoogdravende niet, of de allereenvoudigste zal er lichtelijk mijn mening uit kunnen vatten. Anders is het toch maar schermen in het wild. Heeft hij lust om eens wat beters, of wezenlijker tegen mij voort te brengen, of iemand anders, wie het wezen mag, laat hem niet tegen zijn eigen ijdele inbeelding, gelijk deze professor nu doet, maar tegen mij en mijn stellingen schrijven; en ze tot dien einde eerst recht leren kennen. Komt het deze onze

professor niet gelegen, die nader te onderzoeken, of laat de tijd het hem niet toe, want wie weet hoe een oneindige menigte van studenten er nu, met het eindigen van de vakantie, wel komen zullen, om deze hooggeleerde heer te horen? Ik wil hem graag kort en klaar met weinig woorden mij gevoelen zeggen, en welke de dingen zijn, die hij moet weerleggen, als namelijk dat dit mijn gevoelen is.

Dat er tot bezitting en verkrijging van het ware en zaligmakende geloof, verscheiden daden tezamen lopen. Gelijk alle theologanten genoegzaam eenparig stellen.

Dat men deze daden kan en moet onderscheiden in voorgaande, wezenlijk, en volgende.

Tot voorgaande daden betrek ik een gezicht van zijn zonden; verlegenheid over zijn staat; horen van het Evangelie; wenden naar Jezus; honger en dorst naar Zijn gerechtigheid; een begeerte om in Hem gevonden te worden door het geloof; en wat dergelijke daden meer mogen zijn.

Tot de wezenlijke daad breng ik het aannemen; het omhelzen van Jezus; het bekennen van die liefde, dat God Zijn eniggeboren Zoon ons gegeven heeft tot een verzoening voor onze zonden; of dat vertrouwen, dat God waarlijk niet alleen anderen, maar ook mij vergeving van zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid geschonken heeft, uit loutere genade, alleen om de verdienste van Christus wil.

En als volgende daden merk ik aan, die blijdschap; vrede; troost; vrijspraak van zonden; hoop van het eeuwige leven; liefde; dankbaarheid; en ware verheerlijking van God; welke een gelovige uit en door zijn geloof bezit, heeft, en geniet.

Die mij nu wil weerleggen, of in deze tegen mij schrijven, die moet aantonen, dat die daad, welke van deze drie de middelste is, en welke ik houd voor de wezenlijke van het geloof, dat die tot het ware geloof niet wordt vereist, nog nodig is. Want deze stelling is het, welke ik berisp in vele van onze belijders, en zo ik meen met recht. Als berispende, dat van vele deze middelste daad verworpen wordt, en dat ze zich ware gelovigen achten, als ze maar de eerste bezitten.

Laat iemand dan eens aantonen, dat het om een waar gelovige te zijn, genoeg is, dat men een gezicht van zijn zonden heeft, dat men verlegen is over zijn staat, dat men zich maar naar Jezus wendt, naar Hem hongert en dorst; en dat men naar een begeerte heeft om in Hem gevonden te worden.

Laat hij aantonen, als hij kan, dat de tweede daad, die ik de wezenlijke acht, het aannemen, het omhelzen van Jezus; het vertrouwen op Hem, als een die Zijn Heiland, Zaligmaker, en Verlosser geworden zij, tot het wezen van het geloof niet behoort: maar dat iemand zonder dit, en al is hij daar van te ene maal ontbloot, echter een ware gelovige is.

Laat hij eens aantonen, dat wij, zonder die tweede daad te bezitten, en zonder dat vertrouwen dat Jezus ook voor onze zonden voldaan heeft, echter door het geloof een vrijspraak van zonden kunnen genieten; een ware troost en blijdschap door het geloof bezitten; in liefde tot God; en in het ware verheerlijking van hem, wegens zijn barmhartigheid in Christus, uit en door het geloof wandelen; en dat onze werken zonder deze tweede daad, in waarheid kunnen zijn, enkel en alleen werken van dankbaarheid.

Die dit weet aan te wijzen, dat dit alles buiten en zonder die middelste daad, die ik de wezenlijke acht met onze catechismus, welke daarom ook in haar beschrijving van het geloof, alleen die vermeld, geschieden kan; die zal mij hebben weerlegt; en met een ook onze hele Gereformeerde

leer heeft onder de voet geworpen. Maar die dit niet kan aanwijzen, kan mij ook nimmer weerleggen, hoeveel en hoe dikwijls hij de pen in de hand neemt.

Heeft de heer Driessen nu lust, laat hem voor de dag komen. Hier kan hij kort en klaar mijn gevolgen zien. Laat hem eens aantonen dat onze Hervormers, die middelste daad, die ik voor de wezenlijke houd, en zonder welke ik de eerste tevergeefs acht; en de laatste onmogelijk oordeel, nooit erkent hebben voor de wezenlijke daad des geloofs; maar geleerd, dat die tot het waar geloof niet behoort, en in gene dele tot het zelve nodig is, ik zal hem het tegendeel aantonen zo klaar als de zon aan de hemel op de heldere middag.

Schrijft hij met bescheidenheid, ik zal hem zachtmoedig en met respect bejegenen. Dreigen acht ik niet. Is er een ander heer van onze order die hetzelfde doen wil, hij zal mij lief zijn, maar ik raad hem tot bewaring van zijn eigen fatsoen, dat hij zijn Schrift niet zoekt te verbergen voor de gemene man, of zich het oordeel van de wereld over het zelve onttrekt, met in het latijn te spreken. Wil hij iets over de zaak, op zich zelf aangemerkt, in het latijn schrijven, het zal mij aangenaam zijn, en ik zal hem in diezelfde taal, indien het zulks verdient, antwoorden. Maar wil hij een weerlegging van mijn boek maken, dat in het Nederlands is opgesteld, en in een iegelijks handen, laat hij schrijven in een taal die iedereen kent. Zonder dat is mijn boek te weerleggen voor de meeste ijdel en tevergeefs, en kan zijn weerlegging niet het minste nut doen, noch de geringste vrucht hebben. Al waarom ook eens Paulus de Apostel zei, ik wil liever in de gemeente vijf woorden spreken met verstand, op dat ik ook anderen mag onderwijzen, dan tienduizend woorden in een vreemde taal, 1 Kor. 14:19.

Vraagt u mijnheer, of er echter onder deze aanmerkingen van de professor Driessen, nog niet enige zijn, daar men een ordentelijk antwoord op moest laten toekomen? Ik moet zeggen, dat het met geen de minste vrucht kan geschieden, omdat het beginsel, waar uit hij tegen mij redeneert, te enemaal vals is; en zijn einde en oogwit, dingen aan te wijzen, die ik niet ontken, maar waar op ik zelf krachtig dring, als namelijk, dat een mens tot dat vertrouwen niet geraakt, tenzij hij eerst een gezicht van zijn zonden ontvangen heeft, hongerig en dorstig naar Jezus geworden is, begerig om in hem gevonden te worden, en wat zulks meer mag zijn. Hier en daar zijn wel enige passages, daar men op kon antwoorden, maar ze zijn doorgaans zodanig, dat men zich over zijn diepe onwetendheid en onkunde te enemaal moet ontzetten.

Pag. 57 linie 13. Vraagt hij, zal iemand volgens goddelijke last verplicht zijn iets te geloven, dat hij naderhand vals bevind, gelijk het immers gaat met alle de onheilige belijders? Wat dunkt u, mijnheer, van zulk een vraag? Toont hij daar mede niet dat hij het daar voor houdt, dat men wel kan verloren gaan schoon men in waarheid geloofde? Dat onheilge belijders het ware geloof wel kunnen hebben? Dat het ware geloof een mens niet altijd reinigt en hem noodzakelijk heiligt? Weet hij dan niet dat onheilige belijders verloren gaan, niet omdat ze te onrecht geloofd hebben, maar om dat ze nooit een oprecht geloof in Christus Jezus gehad hebben; het is bij haar wel in de mond, maar nooit in het hart geweest; want dan zouden ze niet onheilig gebleven, maar door hetzelfde gereinigd en zalig zijn geworden. Waar wil dit heen!

In het vervolg vraagt hij weer, zal iemand tegelijk geloven, dat Jezus gerechtigheid alleen voor de uitverkorenen verworven is, en zal hij tegelijk geloven dat die hem geschonken is, zonder dat hij weet dat hij een uitverkorene is. Alsof of iemand eerst moet weten dat hij een uitverkorene was, en als hij dat wist, dan geloven, dat Jezus zijn genoegdoening ook voor hem geweest is. Daar hij van

zijn verkiezing niets kan weten dan uit zijn geloof in Christus Jezus. Geloof hij oprecht dat God deze hem geschonken heeft tot een Zaligmaker; en dat hij uit loutere genade met God is verzoend geworden in zijn bloed; en is dat geloof in hem van die vrucht en uitwerking, dat het hem zijn zondige wandel doet afleggen, en in een ware liefde en dankbaarheid voor God wandelen, zo weet hij daar uit dat hij een uitverkorene is. En nergens anders kan het uit geweten worden, als uit het geloof. Maar onze professor wil, dat men eerst zal weten dat men een uitverkorene is, en als men dat weet, dat men dan zal geloven dat Jezus onze Zaligmaker is. Is het niet verstandig? Maar ook niet jammer, dat de man niet aanwijst, waar uit men dit kennen zal, eer men gelooft, of men een uitverkorene is of niet?

Pag. 57 linie 12 van onder schrijft hij, indien het wezenlijke des geloofs daar gelegen was, namelijk in dat vertrouwen dat Jezus de onze is geworden, dan was het eerste, dat men volgens die hypothese (veronderstelling), de mensen afvorderen moest dit, te weten, dat ze vast vertrouwen moesten dat de heilgoederen hen reeds geschonken waren. Maar dat meent hij hebben de apostelen nooit gepredikt, en zo voorgesteld; dat geloof hebben ze, na zijn mening, nooit gevorderd. Wat dunkt u, mijnheer, is het niet een blijk, dat hij niet weet wat de apostelen verkondigden, als ze gingen prediken dat Jezus de Christus was; en dat God in hem alle Zijne beloften gemaakt had, ja en amen. Dat ze wel uitdrukkelijk dit gingen leren, dat ons al die heilgoederen nu geschonken waren, die de vaders hadden verwacht, en op welke aanbrenghing zij zo lang hadden gehoopt; dat haar predicaties wel inzonderheid daartoe strekten om de mensen te bewegen tot dat geloof? Al waarom ook Paulus aldus besloot Hand. 13:31. Zo zij u dan bekend mannenbroeders dat door deze u vergeving van zonden verkondigd wordt, en dat van allen, van welke u niet en kunt gerechtvaardigd worden door de wet van Mozes, door deze gerechtvaardigd wordt een iegelijk die gelooft.

Pag. 52 wil hij dat ik hem eens zal aanwijzen, stellende dat er twee zijn die dit vertrouwen dat Jezus haar Zaligmaker is, de ene terecht, maar de andere ten onrechte, in wie van beiden het rechte en ware vertrouwen is. Denkt u eerwaarde wel dat was makkelijk te doen, en te onderscheiden uit de vruchten, welk dit vertrouwen in de een en de ander voortbracht. Maar neen, dat is de mening niet, maar dat ik zal aanwijzen, in wie van beiden het rechte vertrouwen is, voor alle vruchten, of eer ik nog de minste vrucht van hetzelfde in de een of ander gezien heb. Maar wie heeft ooit onredelijker eis gehoord? Weet dan de professor niet, dat dit vertrouwen dat Jezus mijn Zaligmaker is, nooit is zonder vrucht van blijdschap, vrede, liefde, en dankbaarheid naast God, maar die aanstonds geeft en voortbrengt van het allereerste moment af aan, dat het van God aan een mens geschonken wordt. Dat het ook nergens anders als uit de vruchten kan gekend worden, dat dan dat het enige is, waaruit men weten moet, in wie van beiden, dat rechte en ware vertrouwen in dat Jezus zijn Zaligmaker is. En daarom wat billijke eis, toon mij eens in wie van beide het ware vertrouwen is, voor dat het de allerminste vruchten heeft voortgebracht? Dan is het voor mij en alle mensen onkenbaar. Gelijk de boom uit de vrucht, moet ook het ware geloof en dat vertrouwen dat Jezus mijn Zaligmaker is, uit de vrucht gekend word. Indien hij dat nog niet weet, moet hij eens nazien wat ik daar van geschreven heb. Pag. 97. Uit deze staaltjes zal u eerwaarde nu makkelijk kunnen afnemen, of ik ook met zulk een heer ordentelijk kan handelen over het geen ik geschreven heb. Ja wat hij verdient had en waardig was, zo men met hem, wegens zijn grote onbedachtzaamheid, naar

waarde wilde te werk gaan. Maar ik weet, en u eerwaarde zal met mij van hetzelfde gevoelen zijn, dat iemand te hekelen en met bitterheid door te strijken, niet betaamt. Ik zal er mij van zoeken te onthouden. Is mij zelfs, door al te grote ijver, in deze brief een woord uit de pen gevallen, dat al te hard is, verschoon het; en bedenk de schrikkelijke hoon en smaad, dien hij mij, door een openbaar geschrift, heeft zoeken aan te wrijven. Voor het overige wens ik, die met veel achting, enz.

P.S. Dat ik de onderscheiding tussen de rechtvaardigmaking in de vierschaar Gods, en die van de consciëntie verwerp, gelijk u vindt pag. 56 stel zulks vrijelijk bij die andere dingen, welke hij mij te laste legt, want even waar als die zijn, is ook dit.

Dit moet ik u eerwaarde echter nog ook zeggen, dat wie tegen mij schrijven wil, dit wel moet aanmerken, dat, schoon, ik de wezenlijke daad des geloofs stel in het vertrouwen, dat ik echter niet ontken, dat dit vertrouwen in de een sterker en in de ander zwakker is; nog als ongelovige verwerp, die tot dat volkomen vertrouwen nog niet geraakt zijn; en dat dezelve tot dien einde wel moet lezen en overwegen hetgeen ik schrijf pag. 6 en 7. Opdat wij elkaar vooraf wel verstaan mogen.

Hierna volgt:

Tot nader opheldering van het boekje zijn hier bijgevoegd enige citaten, uit het tractaat genaamd korte uitlegging van het gereformeerd geloof verdedigt geschreven tegen de heer Antonius Driessen professor te Groningen van Pag. 11 tot 67 inclusief.